

**Wyrok z dnia 19 marca 1997 r.
II UKN 44/97**

Przepisy ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.) nie mają zastosowania do adwokatów wykonujących zawód indywidualnie lub wspólnie z innym adwokatem.

Przewodniczący SSN: Andrzej Kijowski, Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Maria Mańkowska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 19 marca 1997 r. sprawy z wniosku Lidii K.-T. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w P. o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu z dnia 5 listopada 1996 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z dnia 16 maja 1996 r. oddalił odwołanie Lidii K.-T. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w P. z dnia 19 marca 1996 r., odmawiającej ubezpieczonej prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy, ustalając następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni jest adwokatem i od 1991 r. prowadzi indywidualną kancelarię adwokacką. W dniu 12 czerwca 1995 r. będąc w sprawach zawodowych w Sądzie Rejonowym w P., potknęła się i upadła, doznając złamania szyjki kości udowej prawej. Sąd uznał za organem rentowym, że ustawa z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.) nie ma zastosowania do adwokatów prowadzących kancelarie indywidualne, skoro nie są oni pracownikami zatrudnionymi w ramach stosunku pracy. Uprawnień pracowniczych w tym zakresie nie nadaje im również ustawa z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124 ze zm.), która w art. 24 ust. 1 zrównuje adwokatów - członków zespołów z pracownikami, ale tylko w zakresie świadczeń z tytułu ubezpieczenia na wypadek choroby, macierzyństwa, ubezpieczenia rodzinnego oraz z tytułu powszechnego zaopatrzenia emerytalnego pracowników i ich rodzin. Odnosi się to także do adwokatów wykonujących zawód indywidualnie lub wspólnie z innym adwokatem. Tak więc przepisy prawa o adwokaturze dopuszczają w określonych sytuacjach traktowanie adwokatów jak pracowników, nie przyznając im jednak statusu pracownika we wszystkich sytuacjach prawnych. W myśl art. 42 pkt 2 ustawy wypadkowej, jej przepisy stosuje się odpowiednio jedynie do adwokatów-członków zespołów adwokackich i ograniczenie to nie daje podstaw, aby ustawę wypadkową stosować również do adwokatów

prowadzących kancelarie indywidualne.

Stanowisko to podzielił w całości Sąd Apelacyjny w Poznaniu, rozpoznający rewizję wnioskodawczyni, który wyrokiem z dnia 5 listopada 1996 r. oddalił ją. Zdaniem Sądu, zakres podmiotowy ustawy wypadkowej jest ograniczony do pracowników oraz osób wykonujących pracę nakładczą, które spełniają warunki do uznania ich za pracowników w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, adwokatów z tytułu pracy w zespołach adwokackich oraz członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy przysługują więc tylko adwokatom-członkom zespołów, nie zaś adwokatowi wykonującym zawód indywidualnie, którzy są "równocześnie pracownikami i pracodawcami".

Powyższy wyrok zaskarżyła kasacją wnioskodawczyni i zarzucając naruszenie prawa materialnego, a to art. 5 KC w związku z art. 9-11 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, wniosła o zmianę wyroku i ustalenie, że przysługuje jej jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu w związku z wypadkiem przy pracy, któremu uległa w dniu 12 czerwca 1995 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

[...] W myśl art. 393¹¹ KPC Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach kasacji, co oznacza, że jest związany podstawą kasacji oraz jej wnioskami. Działanie z urzędu dotyczyć może tylko nieważności postępowania (art. 379 KPC). W rozpoznawanej sprawie powołaną podstawą kasacji było naruszenie prawa materialnego, ta więc tylko przesłanka podlegała badaniu Sądu Najwyższego.

Przepisy art. 9 - 11 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych uprawniają pracownika, który na skutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, do jednorazowego odszkodowania pieniężnego. Definiują one pojęcia stałego i długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, określając nadto zwiększenie należnego odszkodowania na wypadek pogorszenia stanu zdrowia lub zaliczenia pracownika do I grupy inwalidów. Przepisy te jednak mają zastosowanie do pracowników, którzy wraz z członkami rodzin pracowników zmarłych wskutek wypadku lub choroby zawodowej, objęci są zakresem podmiotowym ustawy (art. 1 ustawy wypadkowej). Adwokaci są szczególną grupą zawodową zarówno w przypadku gdy są członkami zespołów, jak i wtedy, gdy wykonują zawód indywidualnie lub wspólnie z innym adwokatem. Nie są oni pracownikami, a ich ewentualne traktowanie na równi z pracownikami w zakresie niektórych świadczeń z ubezpieczenia społecznego musi wynikać wprost z przepisów.

Przepisy art. 24 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 15, poz. 124 ze zm.) stanowią, że adwokaci-członkowie zespołów i ich rodziny mają na równi z pracownikami prawo do świadczeń z tytułu ubezpieczenia na wypadek choroby, macierzyństwa i ubezpieczenia rodzinnego oraz z tytułu powszechnego zaopatrzenia emerytalnego pracowników i ich rodzin. Przy ustalaniu prawa do świadczeń i ich wysokości pracę w zespołach traktuje się jako zatrudnienie, a otrzymywane wynagrodzenie jako wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia. W związku z tym zasiłek chorobowy dla adwokatów-członków zespołów jest wypłacany przez Zakład

Ubezpieczeń Społecznych, a składki na ubezpieczenie społeczne opłacają zespoły adwokackie. Te same zasady są z mocy art. 37 ustawy, stosowane odpowiednio do adwokatów wykonujących zawód indywidualnie lub wspólnie z innym adwokatem na podstawie zgody Ministra Sprawiedliwości (art. 4 ust. 3 ustawy).

Z powyższego wynika, że przepisy te nie uznają adwokatów za pracowników, ich pracę w zespołach za zatrudnienie, a ich dochody za wynagrodzenie, przyznając im jedynie prawo do wymienionych świadczeń na równi z pracownikami.

Podobną regulację zawiera art. 42 pkt 2 ustawy wypadkowej, który rozszerza stosowanie tej ustawy na osoby nie będące pracownikami, w tym adwokatów z tytułu pracy w zespołach adwokackich, natomiast nie obejmuje nią adwokatów wykonujących zawód indywidualnie lub wspólnie z innym adwokatem. Praca w zespole jest bowiem traktowana jako zatrudnienie, a otrzymywane wynagrodzenie jako wynagrodzenie za pracę, natomiast w przypadku adwokata wykonującego zawód indywidualnie "role" pracownika i pracodawcy wzajemnie się przenikają i dlatego podobieństwa do stosunku pracy nie są widoczne. Wszystko to przemawia za przyjęciem, że przepisy ustawy wypadkowej z dnia 12 czerwca 1975 r. nie mają zastosowania do adwokatów wykonujących zawód indywidualnie lub wspólnie z innym adwokatem, a więc w przypadku doznania przez takiego adwokata uszczerbku na zdrowiu, nie przysługuje mu jednorazowe odszkodowanie, o którym mowa w art. 9 i następnych ustawy. Podzielając więc stanowisko Sądu Apelacyjnego, należało oddalić kasację jako nieuzasadnioną, stosownie do art. 393¹² KPC.

=====